

TEHNIK

GLASILO KLUBA SLOVENSKIH TEHNIKOV V PRAGI.

Dopise, ki se tičejo vsebine lista, sprejema uredništvo „Slov. Tehnika“, Praga-Kralj. Vinogradi, Šafaříkova ul. 7. Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Dopise, ki se tičejo uprave lista, sprejema upravništvo „Slov. Tehnika“, Praga-Kralj. Vinogradi, Puchmajerova ul. 8, denarne pošiljave pa tiskarna Dr. Ed. Grégr a syn v Pragi II.

Strokovni urednik: J. V. HRÁSKÝ, profesor češke tehnike v Pragi.

Odgovorni urednik: CIRIL JEKOVEC, slušatelj češke tehnike v Pragi.

J. S. Benedikt,

zaloga modnega blaga za gospode in dame,

— ustanovljena 1830 —

v Ljubljani, Prešernove ulice v palači „Mestne hranilnice“

priporoča perilo za gospode in dame, klobuke, rokavice, kravate, kožuhovino, nagrobne vence in vse toaletne potreščine.

Prva jugoslovanska tovarna za kavine surogate v Ljubljani

priporoča p. n. slovenskim trgovcem vse svoje po kemični analizi priznane izvrstne izdelke, posebno pa

„Zvezdno“ cikorijo

v škatljicah, ki se prodaja v prid Trgovskemu domu.

Obenem uljudno naznanja, da bo še nadalje razpečavala

„Ciril-Methodovo“ cikorijo

v škatljicah v prid šolski družbi sv. Cirila in Metoda za Istro ter v prid Trgovskemu domu.

Stanovska dolžnost vsakega zavednega slov. trgovca in trgovskega sodelavca je, da kupuje in priporoča izdelke te edine slovenske tovarne za kavine surogate.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja izvozna trrdka!

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte velik cenik, ki se pošlje zastoj in poštne prosto.

Poskusite

in priporočite
izdelke

Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

EDINA SLOVANSKA DELNIŠKA ŽIVLIENSKA ZAVAROVALNICA.

Najugodnejše in najcenejše zavarovanje:

- Za slučaj smrti.
- „ „ „ in doživetja.
- Zavarovanje dote in oprave nevest.
- Moderno zavarovanje s sočasnim obrestovanjem vseh vlog.
- Moderno zavarovanje s sočasnim zavarovanjem za slučaj nesposobnosti.
- Najrazličnejše kombinacije zagotovljenja pokojnine.

Najboljši zavarovalni pogoji:

- Zavarovani znesek se izplača popolnoma tudi v slučaju samomera, dvojca, če je bilo zavarovanje dve leti brez prestanka v veljavi.
- Zavarovalne listine ne zapadejo, če so tri leta v veljavi, in če ni nanje podano posojilo.
- Zavarovalne listine, ki so bile vsled neplačane zavarovalnine zmanjšane ali zapadle, se more kadarkoli tekom treh mesecev obnoviti; to obnovenje ni odvisno od zdravstvenega stanja še živečega zavarovanca.
- Na zavarovalne listine, ki so najmanj tri leta v veljavi, dovoljuje družba posojila za zmerne obresti.
- Vojni riziko je v vseh zavarovanjih (izvzemši samo vojake po poklicu in osebe, ki izvršujejo vojaško službo pri mornarici) takoj od začetka zavarovanja, in sicer do zneska kron 10.000 brezplačno všteto.

PRVA ČEŠKA SPLOŠNA DELNIŠKA NA ŽIVLJENJE

DRUŽBA ZA ZAVAROVANJE

v Pragi.

GLAVNO ZASTOPNIŠTVO za slovenske dežele V TRSTU, ulica Torre bianca št. 21. I.,
kjer se dobi vse cenike in potrebna pojasnila.

Zaloga 1 in 2. številke nam je popolnoma pošla.

O naši organizaciji!

Inž. A. Štebi, Dunaj.

Ako se ozremo po zanimivem razvitku stanovskih organizacij, vidimo na prvi hip dvoje: 1. zgodnje združenje delavskih močij nižje kategorije s svojim edinim in izrecnim ciljem, izboljšanje materijelnega stališča s pomočjo organizatorične sile — na drugi strani pa centralizacijo izobraženih slojev, s skoro zgolj znanstvenim programom. Eno pa je bilo cilj obeh: organizacija.

Seveda je bila razlika še velika, a gotovo je, da je bil notranji nagon eden in isti. Ta se je pokazal pri enem delu delavskih moči vsled slabega materijelnega položaja v zgodnjem času in z elementarno silo v svojem pravem svojstvu, a pri drugem še zavito v nek bolj znanstveno parfumiran površnik. A korak za korakom sta izpopolnjevala oba dela svoje programe; prvi je prevzel za svoj duševni priboljšek še daljno, iz znanstvenega poželjenja vskliko zahtevo po samozobrazbi iz premoženja svojih organizacij in drugi se je hlastno oprijel prvotnega programa prvega.

Tako se je porodilo to prepričanje o potrebi organizacije v zaduhli sobi najbolj trpinčenega delavstva in se preselilo kot isto prepričanje sramežljivo se oglašujočemu, boljšemu, izobraženemu proletarijatu. Seveda se je upirala še nekaj časa boljša situacija nekaternikov s svojimi „Standesrücksichten“, a končno je vendar izprevidela tudi vsa ta masa, da je pod kožo jednaka s tovarniškimi delavci.

Največ časa pa je potreboval ta korak do stanovske skupine tehnične stroke in tu se kaj jasno kaže, da šele skrajna sila pritira človeka do pota, kjer izpregleda, da le organizacija, zgrajena na ekonomičnem stališču, postaja velepomembna in upoštevajoča. Tu govorim seveda le o avstrijskih razmerah, z jedinega, samoumevnega razloga, da nas brigajo najbolj le te rane. Vzroki te zapanosti in brezbriznosti so pač lahko najti.

Tehnični poklic je nudil pri nas še pred kakimi 10—15 leti zelo ugodne nade. Število absolventov naših tehnikov je bilo razmeroma majhno, tujih moči malo v deželi in s tem ponudbe brezdelnih moči še niso presegale zahtev. To je seveda občutil delodajalec ravno tako dobro ko ponudnik in radi tega je bilo materijelno stališče mladega tehnika v veliki meri ugodnejše ko danes. Akoprav je tudi iste čase pričel z razmeroma majhno plačo, imel je vendar zavest, da bode v očigled male konkurence delavskih moči kmalu prilezel višje in si osigural trdno svojo pozicijo.

Tudi še niso bili preje tako specializirani različni razredi tehnične stroke kakor danes, ko je popolnoma nemogoče, z enega konstrukcijskega urada v drugega, ali iz konstrukcijskega urada k prometu. Poželjenje po državnih ali deželnih službah, je izgubilo svoj pomen, ker so se razmere temeljito izpremenile, deloma radi nadprodukcije delavskih moči, deloma radi pričakovanja boljše eksistence in širjega polja v privatni industriji. Tako se je vedno slabšalo stališče tehnikov in z vsakim letom je moralo postajati slabejše, ker ponudbe niso držale koraka s primoranimi zahtevami in ker se v očigled tega naravno se razvijajočega razloga — ni naš stan pravočasno organiziral na zdravi podlagi. Nadprodukcija mladih moči je dosegla vrhu tega še tako višino, da mora danes absolviran tehnik prodajati svoje moči za nesramno ceno, ali tudi zastonj, samo da dobi kako mesto, da si prisvoji potrebno prakso. Večina tehnikov gre vendar v privatne službe, katere moramo imeti najpreje pred očmi; a tudi deželnim in državnim nastavljenjem se ne godi dosti bolje.

Ta mizerni položaj pa vidi najbolj jasno delodajalec — bodisi država ali privatni podjetnik — in samoumevno ga tudi imenitno

izkorišča in zlorablja. Ako bi bili trdno organizirani, bi se godilo li tako?

Popolnoma brezpravni smo tudi napram kaki eventualni krivici, ki nam jo naredi delodajalec, ali pa končno še zakon sam. Baš naš stan nima prav nikake zaščite v obstoječem zakonskem pravu in zato ni čudno, ako je naš delodajalec v istini pravi diktator. Kar se nam diktira v slabem položaju brezdelnosti, ali kakor se z nami ravna v tekoči službi — vse podpisemo, da si ohranimo eksistenco, ker nimamo nikake stene, kamor bi se oprli. Kje imamo kako službeno pragmatiko? Kje stanu primerne obveznosti od strani delodajalca pri nastavljenju? Ali bi se nam godila vsaki dan nova krivica, ako bi imeli trdno organizacijo?

V uradih največjih drž. tehničnih podjetij (na čelu seveda železnično ministerstvo), od države subvencioniranih ali nesubvencioniranih akcijskih družb, v avtonomnih ali deželnih tehn. odsekih kamor edino spada le tehnik sede juristi, trgovci in lajki na najboljših mestih. Ali si morete predstavljati, da bi bil imenovan justičnim ministrom tehnik? Gotovo ne! In tudi v prometnih nadzorstvih, v načelstvu javnih gospodarskih podjetij vlada občudovanja vredno zatiranje tehnika strokovnjaka. Ali ni tu potrebna asanacija s pomočjo naše organizacije?

Državi in delodajalcu pa ne imponuje naša potrpežljivost in zanikernost in ne bode nikdar, ako bi bil ves parlament demokratičnega naziranja. Povedati jim je treba tako glasno in tako občutno naše skeleče rane, da se nas ne bode moglo pohoditi. Temu je potrebno le trdne in mogočne organizacije vseh tehnikov, državno, deželno ali privatno nastavljenih. Na ekonomičnem programu sezidani naši cilji, v mogočni obrambi zaščite naše potrebe in eksistenčne pravice, doveđo nas šele tja, kjer lahko zahtevamo in ne le trpimo. Oklenimo se zato edinega pribezališča, edine rešitve: organizirajmo se!

Ravno poslednji čas se je pričelo živahnejše gibanje v tem oziru. Posebno na Dunaju popravljajo v tem smislu vsa obstoječa društva svoje programe, oziroma se je ustanovilo novo, z izrecno le tem stremljenjem. To gibanje pa ne more ostati le v centru naših pozicij, ampak pričeti se mora z odločnim delom po vseh provincijah. Kaj je bolj jasno v zadevi izboljšanja našega materijelnega stališča, ko upanje v novo zastopstvo prihodnjega drž. zbora? Zato pa tudi porabimo vse svoje moči, da se čim preje organiziramo in stavimo potem merodajnim krogom svoje konkretne predloge, ki se jih bode moralo upoštevati, ker se bodemo naslanjali na trdno steno.

Naj bi dosegel ta klic poslušno uho v vsakem članu našega vsestransko in enako interesiranega poklica in naj bi rodil v vseh prepričanje o potrebi trdne in mogočne obrambe — o potrebi organizacije!

Morituri vos salutant?

V članku g. Dr. H. Tume pod gorenjim naslovom v 5. številki „Slovenskega Tehnika“ berem: „Slovenci nismo v obupnem položaju, nasprotno, vabijo nas od vseh strani prirodne sile in imeniten položaj, da jih izkoristimo sebi v prosep“, in dalje: „Grki, Benečani, Holandci, niso li sijajen dokaz, da ravno omejenost kraja sili človeka na morje: In nismo le mi ob Adriji, ni li Trst, edino pristanišče za donavske države in alpske dežele, na našem narodnem teritoriju?“ — dalje: „Edina pot do blagostanja je pot izkoriščanja vodnih in prirodnih sil ter pot na morjé. Da krenemo to pot, treba je pred vsem vzgoje in poduka, poklicana je v prvi vrsti naša akademična mladina, naši mladi tehniki, da stopijo na to novo pot.“

To in pa podobno, kar sem že v cenjenem Vašem listu čital, privedlo me je do slede-

čega uvaževanja: Leta 1893. sem bil s svojim stricem pri g. svetniku Murniku v Ljubljani radi nekih pojasnil o c. k. državni obrtni šoli v Gradcu, v katero sem imel tedaj vstopiti. Spominjam se, da je nama takrat g. svetnik govoril o enaki obrtni šoli, ki bi se imela gotovo in kakor se je on izrazil v kratkem času ustanoviti v Ljubljani. Sedaj je poteklo 13 let od one dobe, a na ustanovitev obrtne šole se je pri nas Slovincih menda popolnoma pozabilo. Čul sem, da je pokopala tedaj misel na to šolo ustanovitev višje deklinške šole v Ljubljani. Višja deklinška šola in njena ustanovitev v Ljubljani je gotovo lepa in koristna stvar, a koristna vendar pred vsem le gotovim, omejenim krogom, v tem ko bi bila ustanovitev obrtne šole za mehanike, ne le Slovincem, temveč Jugoslovanom sploh neizmerne koristi. Evo Vam dokaza: Dalmacijo, Istrijo, Trst, sploh celo pomorsko obrežje Avstrije obljudejo večinoma Slovani. Naravno bi bilo torej, da bi se osobje avstrijske mornarice, pred vsem trgovske mornarice, rekrutovalo iz Jugoslovanov. Temu je deloma tako. Nižje osobje, kakor mornarji in kurjači, so večinoma Hrvatje in Slovenci. Tudi merkantilnih kapitanov je danes že precej Hrvatov, posebno odkar obstoja hrvatska navalna akademija v Dubrovniku, a tehnično osobje, kakor navadni mašinisti, elektrotehniki i. t. d., obstoja danes izključno samo iz tujcev.

Italijani, Nemci, Čehi in Ugri zasedajo ob in na morju mesta, ki tvorijo lep kos kruha, kateri že po naravi pripada nam, Jugoslovanom. Navalni mašinisti so štabno osobje na ladjah in se v novejšem času, ker v celi Avstriji nimamo niti ene šole, ki bi te ljudi izobraževala, rekrutujejo večinoma iz obrtnošolcev in tem enakih absolventov, (Gewerbeschüler, Werkmeisterschüler i. t. d.). Ti morajo s samoukom izpopolniti svoje študije in polagati za službe navalnih mašinistov predpisane izpite pri morskem uradu (Seebehörde) v Trstu.

S 1. oktobrom 1906 je prišla v veljavo nova postava (Verordnung des Handelsministeriums vom 12. Juli 1906 betreffend den Maschinendienst auf Seedampfschiffen der Handelsmarine), ktera predpisuje navalnim mašinistom nove, obširnejše izpite, po uzorih in vzgledih drugih evropskih držav. Ta postava, ki je le vsled tega prišla tako pozno na dan, ker imamo v celi Avstriji tako malo ali pa nič politikov in vzglednih mož, ki bi v resnici o trgovski mornarici kaj razumeli, ali se vsaj za njo zanimali, izločuje navalne mašiniste iz vrst onih malo, ali le za silo izobraženih mašinistov, ki imajo svoje službe na kopnem, v tovarnah ali drugje. Šola za navalne mašiniste je sedaj vsled postave neizogibna potreba.

Tržaški Italijani snujejo že dolgo tako šolo. Bržkone bode tudi šola, ki jo bo država sama morala ustanoviti za ta stan, imela italijanski učni jezik ako se Jugoslovani v pravem času ne oglasijo in ne protestujejo. V kratkem se ima ustanoviti tudi prvo večje jugoslovansko parobrodno društvo „Dalmatinski Lloyd“, ki bo imelo tudi državno subvencijo. Kje se bo iskalo osobje za to družbo? Upam, da bodo imeli vsaj pri tej družbi Slovani prednost. Jugoslovanskega tehničnega osobja danes, kakor že rečeno še ni, ali ga je pa bore malo. Zato je pa temveč Čehov, ki so prišli iz severa po krub, katerega mi, dasi je naš, do danes videli, niti poznali nismo.

Upajmo vsaj, da bo osobje „Dalmatinskega Lloyd“, ako že ne čisto jugoslovansko, pa vsaj slovansko!

J. Kr.

Naravni zakladi na Dolenjskem.

Odličen prijatelj našega lista, nam pošilja zanimiv, kratek pregled naravnih za-

kladov in vodnih sil na Dolenjskem, ki se bodisi že izrabljajo, ali pa še čakajo podjetnih mož, kateri so pa med Slovenci zelo redko nasejani. Pri tej priliki opozarjamo cenjene čitatelje na tozadevni „Poziv“ „Preglednega odseka“ v „Klubu slovenskih tehnikov“ v Pragi, ki ga prinašamo v današnji številki.

Vodne moči ob gorenji Krki na Dolenjskem čakajo še vedno primernih podjetij. Po več sto konjskih sil leži nerabljenih pri Zagradcu in Dyoru, kjer so bile še nedavno fužine; pri Žužemberku se tudi neprimerno troši moč za manjše mline in žage.

Karol knez Auersperg, lastnik na Dvoru, misli baje vendar izrabiti ta mrtev kapital za ozkotirno železnico do Straže, obkončne postaje dolenjske železnice. Obenem hoče oddajati električno luč Toplicam, Novem mestu in drugim krajem ob progi, ter je tudi že stavil dotične ponudbe.

Tudi na dolenjem Kranjskem se počno dvigati zemeljski zakladi, katerih je v obilici. Št. Janžki premog bode končno vendar povzročil železnico do Trebnja, ki se že pridno trasuje. Ta rujavski premog ima sicer nekaj manj gorilnih močij kakor kočevski, toda zato nima toliko škodljivih primesi, posebno ne žveplja, ter bode prav dober tudi za železniške stroje.

Rujavski premog pri romantičnem Otočecu pod Novim mestom je sicer novejša formacije, a bode jako uporabljiv v industrijske svrhe, s čemer pride zopet na površje prometa bližnja železna ruda, glina i. t. d. Ustanovila se je že oblastno „Premogarska družba Otočec“, nakar se napravi več sto metrov dolga železnica na žico do St. Petra, da se olajša in zniža izvoz.

Kaj obljubuje Edison svetu!

„Našel sem kovino, katero sem iskal in problem je rešen“, je proglasil Edison obiskovalcu svojega laboratorija I. H. Adamsovu, ki poroča o obisku v „World Mag.“. „Leta vstrajnega učenja a težkega dela in mnogo denarja sem izdal ali sedaj se je pokazal sad vseh teh naporov. S pomočjo kobalta sem napravil kovinsko zmes, ki popolnoma izpremeni izdelovanje električnih akumulatorjevih baterij. Za nove baterije se stavi že tovarna, kateri bode ležeče na tem, da jih izdela tisoč na dan.“ Edison si obeta od svojega izuma popolni prevrat na polju prometnih sredstev.

S tem popolnoma zastarajo današnji električni avtomobili in lokomotive in konji izginejo iz ulic velikih mest. „Nihče si ne more predstavljati,“ je pravil Edison, „kakšno ogromno množino poskusov sem moral napraviti, predno sem dospel k uspehu, sedaj sem pa zelo zadovoljen in prihodnjo pomlad bode možno opremiti električne avtomobile z novimi baterijami. Moja nova sestava, v kateri sem k železu in niklu pridal novega vodnika se nerazmerno odlikuje od stare svinčene baterije. Stara je tehtala sto liber (50 kg.) in je postala še ne v dveh (eti)h neporabna; nova bode pri teži 30. liber (15 kg.), jednako delo tri- do šestkrat tako dolgo vzdržala. Nepretaka se, kakor baterija z žvepleno kislino in ne proizvaja škodljivih plinov, kakor ta. Šlo se mi je zato, sestaviti baterijo, katera dela ceneje kakor konjska sila in je zato vseobče pristopna. Električni avtomobil ima tudi to prednost, da vozi brez ropota in tresenja in vsakdo se ga nauči obvladati popolnoma v nekolikih minutah, medtem ko more voditi gasolinovi ali parni voz le že nekoliko izkušen človek.“

Ali ne samo baterijo, ampak tudi novi stavbeni material je iznašel Edison in stavi za bodočnost vanj velike nade. Sezidal je v Stewartville v New-Jersey tovarno, katera izdeluje na dan 10.000 ton najfinejšega hidrauličnega portlandskega cimenta. To je stavbeni material bodočnosti; nadomestuje kamen, a je mnogo cenejši, kakor vsaki drugi material. Ta cement zmešan s kremenom,

peskom in vodo daje malto, katera, ko se strdi, klubuje tudi učinku dinamita. Ko bi bile hiše v San Francisku pred potresom postavljene s tega materijala, bi jih stalo danes še devet desetlin. Mislim izgotoviti za ne ravno veliko hišo popolno prenesljivo formo, katero bi pa moral izdelati izboren arhitekt. Ta forma bi se potem postavila, in čez eden ali dva dni bi se mogla do nje naliti in stlačiti malta. Za teden dni bi jo bilo treba samo odstraniti in popolno kamena hiša bi stala tu z vsem potrebnim, tudi z ognjiščem in dimnikom, tako da bi jo bilo treba samo ometati in okrasiti, napraviti okna in vrata in postaviti pohištvo. Take hiše bi bile pripravne posebno za delavce blizu velikih tovaren. Bile bi po zimi toplejše, poleti hladnejše in mnogo cenejše kakor navadne hiše in bi ustrajale najmanj sto let.“ Poskuse z radijem, ki so imeli dobre uspehe je opustil Edison na prošnjo svoje soproge, ker so zboleli nekateri njegovi delavci po vplivu te nevarne snovi.

Končno je Edison svojemu obiskovalcu povedal presenetljivo novico: „Ko bodo vsi izumi, na katerih sedaj delam dokončani, mislim opustiti delo na obrtnih problemih in se posvetiti popolnoma proučevanju prirodnih skrivnosti, bistvu električne snovi, razvoju rastlinskega življenja po metodi slavnega gojitelja rastlin Luthra Burbanka, pa tudi tajni pojav posebno neozdravljivih bolezni — zlasti raka — to vse me zelo zanima in če sem dal ljudstvu fonograf, baterijo in novo stavilo, kar mu ima napraviti življenje lažje in ugodnejše, mislim da se morem lahko popolnoma posvetiti ljubezni in privlačnosti do omenjenih ved.“

Poziv!

Uredništvu „Slovenskega Tehnika“ dohajajo dan za dnem med drugim tudi vprašanja o zadevah, ki se tičejo splošne domače industrije in sploh vseh tehničnih strok. Žal, da poznamo v tem oziru naše slovensko ozemlje zelo nepopolno. Da je pa mogoče zadostiti vsem vprašanjem, sestavlja se je v „Klubu slovenskih tehnikov“ v Pragi „Pregledni odsek“, ki ima nalogo zbirati statističen material glede na spodaj navedene točke.

1. Vodne sile. Kje se nahajajo? Označenje po možnosti visokost padca, velikost prereza pritekajoče vode, ali zamrzava po zimi in v koliko se spreminja množina vode tekom leta. Ali se že izkorišča in po kom, domači ali tuji tvrdki, oziroma če ima že kdo izključno pravico glede izkoriščanja in v katerem obsegu. Opis okolice, nje lego in značaj.

2. Rudnine, rudokopi in prostosledi. Kakšne rude so in v koliki množini, kdo je lastnik ozemlja. Kdo je lastnik rudokopa, kakšna je ruda, koliko se je na leto proizvaja in zakaj se rabi izdelek. O bivših rudokopih. Kdaj in zakaj so se opustili. Kdo je sedaj pravni lastnik in kdo ima pravico eventuelnega izkoriščanja. Tehnično vodstvo in osobe in njih narodnost.

3. Les. Kakovost, množino in značaj. V čegavi lasti so večji gozdovi in če so na prodaj. Kako se izrablja les, kam se ga razpečava in v koliki množini. Vsa tozadevna proizvodna sredstva in naprave. Prometna sredstva v gozdu samem in v njegovi bližini. Tehnično vodstvo in osobe in njih narodnost.

4. Obrti, veleobrte in industrijelna podjetja. Kje se nahajajo, obseg in v čegavi rokah je vodstvo. Tehnično vodstvo in delavstvo, njih narodnost, socialno in ekonomično stanje. Prej obstoječa podjetja, kaj so proizvodila, zakaj so se opustila in v čegavi lasti so bila.

5. Vremenske in prirodne razmere v za industrijo važnejših krajih.

Prosimo vse cenjene bralce, da nam pomagajo v tem težavnem delu. Vsaka še tako majhna notica bo dobro došla, samo da bo

v vsem odgovarjala resnici. Vsakdo naj se čuti poklicanega v to in naj se mu ne dozdeva nobena stvar premalenkostna, za vse bomo hvaležni. Nabrano gradivo bo vsakemu interesentu na razpolago. Vsa nadaljna pojasnila daje uredništvo „Slov. Tehnika“ in njemu naj se pošilja tudi vse tozadevne stvari.

Pregledni odsek „Kluba slov. tehnikov“
v Pragi.

Narodno gospodarstvo.

Prva Češka splošna delniška družba za zavarovanje na življenje v Pragi opozarja, vsled uveljavljenja novega zakona za zavarovanje penzije zasebnih uradnikov, na svoje zavarovanje na življenje, spojeno z zavarovanjem za slučaj onemoglosti. Edino to zavarovanje popolnoma novi penzijski zakon v popolnem obsegu in zagotavlja zavarovano glavnicu vsakemu zavarovancu tudi tedaj, če bi postal mogoče že v prvem letu zavarovanja nezmožen za zaslužek. To zavarovanje sicer še ni znano v naših krajih, med Čehi pa je že zelo razširjeno, ker priznava vsakdo njegovo neizmerno važnost. Tudi med Slovenci se to zavarovanje gotovo razširi, čim ga nekoliko spoznajo. Dotična pojasnila in cenike razpošilja dragevolje družbino glavno zastopstvo za vse slovenske dežele v Trstu, ulica Torre bianca št. 21, I. nadstr.

Za pridobivanje bakra hočejo napraviti nekateri veletrgovci in veleindustriji v Trstu tovarno. Pogajajo se raditega s podružnico avstrijskega kreditnega zavoda. Pogajanja sicer še niso končana, vendar ni dvoma na ustanovitvi tega podjetja. Rudo bodo dovažali iz prekomorskih dežel. Mogoče bode ta tovarna imela vpliv tudi na bakrene rudnike ob Gorisko-kranjski meji, o katerih smo že poročali v našem listu.

Zavarovanje na življenje spojeno z zavarovanjem za slučaj onemoglosti. Ta način zavarovanja je neizmerne važnosti za vsakega, pri katerem je odvisen zaslužek od njegovega zdravja, t. j. za onega, ki zasluži le toliko časa, dokler je zdrav in sposoben za delo. Ne dobi pa nikake plače in nima nikakega zasluzka tedaj, ko slučajno oboli, ali ko ga prisili katerakoli nezgoda da mora izostati iz službe ali svojega navadnega opravila in se mora še celo zdraviti, plačati zdravnika, zdravila i. t. d. K tem prištevamo lahko vse inženirje, odvetnike, zdravnike, trgovce, obrtnike in privatne uradnike, pri katerih je odvisen zaslužek le od njihovega dela in zdravja. Ako oboli n. pr. kak trgovec, ali se mu pripeti kaka nezgoda, da dolga leta mogoče ni sposoben za delo, tak trgovec gotovo ne more izpolnjevati vseh svojih obveznosti v taki meri, kakor jih je spolnjeval prej, dokler je bil zdrav in se mu vsled tega seveda zmanjša zaslužek. Vzemimo drug slučaj. Zasebni uradnik oboli za težko boleznijo in ostane brez zasluzka tri leta; po teh treh letih umre. Mož je bil oženjen, ima ženo in otroke, ki ne dobijo po očetovi smrti od nikoder nikake pomoči, saj so potrošili še ono malo, kar je bil prištedil, da bi ga ozdravili in si tako ohranili svojega reditelja še dolgo pri življenju. Kakor se lahko dogodi nesreča trgovcu in privatnemu uradniku, tako se lahko pripeti tudi očetom vseh drugih stanov, ki smo jih navedli zgoraj. Zavarovanje na življenje je velika pomoč rodbini v slučaju, da jim oče umre po kratki bolezni. Nasprotno pa je za obitelj življenjsko zavarovanje veliko breme, ako oče oboli in leži bolan dolga leta, v katerih ne more, samo po sebi umeyno, ničesar zaslužiti. Vpoštevajoč te nesrečne slučaje, ki se lahko pripetijo vsaki rodbini, so vpeljale nekatere zavarovalnice nov način zavarovanja na življenje, ki je spojen s zavarovanjem za onemoglost. Naj razložimo v kratkih besedah to novost, ki je marsikomu še neznan. Kakor smo omenili že v začetku, je življenjsko zavarovanje velika ugodnost za obitelj, ker jej zagotavlja neko glav-

nico, na katero lahko računa v slučaju do-
živetja, ali v slučaju zavarovančeve smrti.
Ako pa oboli zavarovanec, ali se kakorkoli
ponesreči in postane vsled tega nezmožen za
zaslužek, potem dostikrat nemore nikake za-
varovalnine več plačati za svoje življenjsko
zavarovanje in radi tega izgubi tako zavarovanje
svojo prvotno vrednost in svoj prvotni namen.
Pri tem načinu zavarovanja, ki ga omenjamo
sedaj in ki je spojeno z zavarovanjem za one-
moglost pa pridržuje življenjsko zavarovanje
vedno svojo popolno vrednost in izpolni nam-
en, katerega je zavarovanec želel doseči, ko
se je zavaroval. To pa vsled tega, ker zava-
rovanec ne plačuje toliko časa ni-
kake zavarovalnine, dokler ne za-
služi in ne postane zopet sposoben
za delo. Ako zasluži samo polovico od tega,
kar je zaslužil prej, ko je bil zdrav, plača le po-
lovico svoje zavarovalnine itd. Recimo, da se po-
nesreči zavarovanec, ki je bil zavarovan šele
eno leto in ki je sklenil svoje zavarovanje tako,
da dobi zavarovani znesek po preteku 20. let.
Mož se je ponesrečil in je izgubil pri tem
svojo desno roko, postal je popolnoma nez-
možen za zaslužek in tudi ni upanja, da
bi kedaj v svojem življenju zaslužil toliko,
kot je zaslužil prej. Kako bi mu bilo te-
žavno, ali lahko rečemo, naravnost nemogoče
plačevati svojo zavarovalnino še nadaljnjih 19 let,
ako se ne bi bil zavaroval tudi za
slučaj onemoglosti. Ker se je pa zavaroval
tudi za ta slučaj, ne plača zavarovanec celih
19 let nikake zavarovalnine več in po pre-
teku 20. leta dobi vzlic temu celo zava-
rovano svoto, kakor če bi bil plačeval svoje
zavarovalnine celih 20 let. Kako je bil vesel
on in njegova družina, ko jim je zavod izplačal
celo zavarovano svoto, akoravno je zavod
dobil komaj zavarovalnino za eno samo leto!
V Avstriji vpeljejo v kratkem prisilno zava-
rovanje za penzijo vsem zasebnim uradnikom,
to je važen napredek, ki smo ga dosegli
v naši državi; vzlic temu moramo reči, da
ima ta zakon napako, ki je precej pomembna.
Naj razložimo tudi to nekoliko. Zasebni urad-
nik dobi po preteku gotovih službenih let pen-
zijo in je na ta način, preskrbljen on in njegova
rodbina, to je napredek, ki smo ga dosegli.
Doselej so uživali to ugodnost edino le dr-
žavni uradniki in uradniki nekaterih največjih
trgovskih podjetij. Toda, zasebni uradnik

mora služiti vsaj 10 let, da pridobi pravico
penzije sebi ali svoji ženi in otrokom. Ako
pa umre zasebni uradnik prej nego poteče
njegovih prvih 10 službenih let, ne dobi
njegova rodbina nikake penzije. Ako bi on
postal pred 10. službenim letom nezmožen
za delo, ne dobi niti on sam nikake penzije,
ker je premalo časa služil. To je napaka,
ki jo ima novi zakon. Vsak zasebni uradnik
si lahko pomaga v tem oziru in preskrbi
sebe za svojo starost, oziroma svojo rodbino
za slučaj svoje prezgodnje smrti in sicer
popolnoma zanesljivo edino le na ta na-
čin, da se zavaruje za življenje in za slu-
čaj onemoglosti. Tako si pomaga za one slu-
čaje, za katere ni skrbel novi zakon. Po
preteku zavarovane dobe dobi on sam zava-
rovano glavnico v celem znesku; če bi pa
prej umrl, jo dobi rodbina po njegovi smrti,
tudi če bi bil plačal vsled nastale nezmo-
žnosti za zaslužek morda samo eno, ali dve
zavarovalnini. Njegova rodbina in eventualno
on sam bi bili s tem popolnoma preskrbljeni.
Priporoča se tedaj onim, ki jih tangira to-
zadevni zakon in ki lahko plačajo (bodisi
tudi le male zavarovalnine), naj se zava-
rujejo na zgoraj opisani način in si zagotovijo
v slučaju nesreče tako sebi kakor svojem
mylejšo bodočnost.

Drobiž.

Cena bliska. Ako vzamemo za podlago
ono ceno elektrike, po kateri se jo oddaja
za industrijsko uporabo, potem nam ni po-
sebnost težko izračunati, koliko bi veljala ona
množina električne sile, ki bi bila potrebna
za napravo bliska. Na podlagi magnetičnih
opazovanj na predmetih blizu onega kraja,
kamor je vdarila strela je mogoče ceniti silo
električnega toka na 30.000 kilovatnih ur.
Ker velja proizvajanje ene kilovatne ure pri-
bližno 45 vinarjev, znaša potemtakem vred-
nost bliska okoli 13.500 kron. Potemtakem
nam pri vsaki nevihti z gromom in bliskom
letijo tisočaki na zemljo — le žal, da jih
dosedaj ne znamo še pobirati. Upajmo, da
se posreči elektrotehnikom tudi to divjo silo
ukrotiti in jo zaslužiti človeštvu v prid.
Francija je oddala v prvih devetih me-
secih preteklega leta v tujino avtomobilov
v vrednosti 103 milijonov frankov. Uvozilo

se jih je na Francosko za 6 1/2 milijonov fr.
Vsekakor ostanejo francoskim izdelovalcem
lepi denarci kot dobiček.

Preplačila. Podpisano upravnništvo hvaležno po-
trjuje naslednja blagohotna preplačila v prid našemu
temeljnemu zakladu in to naslednjim našim gg. na-
ročnikom:
Med. U. Dr. Pertot v Trstu . . . . . K 8-80
Ingenieur Prelovšek v Ljubljani . . . . . —80
Julij Nardin v Idriji . . . . . —80
Stud. gymn. Mašič v Ljubljani . . . . . —80
" " Gogola v Ljubljani . . . . . —80
Jur. U. Dr. Lavrenčič v Ljubljani . . . . . —80
Janko Predovič v Ljubljani . . . . . —80
Med. U. Dr. Lapajne v St. Vidu 2-80
Med. U. Dr. Jug v Gorici . . . . . —80
Janko Srnc v Celju 4-80
Ivan Munič, Jesenice 1-20
Cand. ing. Vrhovnik na Dunaju . . . . . —20
Cand. phil. Steblovnik v Rečici na P. . . . . —20 K 23-60
Dalje se nam je vročila zbirka:
„Šega-Hlava“ v Pragi . . . . . K 1-40
in Upravnništvo „Irijianske“, Pomade“
v Pragi . . . . . 10— K 11-40

Skupaj . . . . . K 35—
Upravnništvo: Slovenski Tehnik
Praga-Vinogradi, Puchmajerova ul. 8/H.

MALI OGLASI.

V malih oglasih velja vsaka beseda 10 vinarjev
Debelo tiskane besede veljajo za tri druge.
Denar se ima poslati ob enem z naročilom.
Upravnništvo si pridržuje pravico, oglase skraj-
šati v razmerju s poslanim denarjem in splošno
znane besede pisati kot kratice.

B. LANTNER v Pragi, Václavsko nám. 22. Izdeluje
in prodaja muzikalne instrumente vseh vrst. Zahte-
vajte cenik!

PERUTNINARJI! Palma jamčeno sredstvo, ozdravi
vsako perutnino, koboša perutnica, je drisljava,
ima zapečene zadke in vam včasih zalega do zad-
njega komada pogibe. — Pošljite 35, 55, ali pa
100 vin. naprej in naročite Palma z navodilom,
poštne prosto. I. E. Weixl, tičjeklajni preparati,
Maribor, Sofijin trg 3.

SLOVENC! zahtevajte v gostilnah koroško pla-
ninsko kiselico! Odlikovana v Inomostu in na
Dunaju. Razpošilja jo s slovenskimi etiketami
Studenčna uprava Tolsti Vrh, pošta
Guštanj na Koroškem.

J. Skorkovský
prvi razpošiljevalni zavod
za sukneno blago v Kumpolcu
Česko.
SUKNA!
Vzorci poština prosto.
Naslovite vedno natančno
J. Skorkovský.

LJUDEVIT BOROVNIK

puškar v Borovljah (Feriach)
na Koroškem

se pripozna v izdelovanju
vsa kovrstnih pušk za lovce in strelce po najnovejših sistemih pod
popolnim jamstvom. Tudi predeluje samokresnice, sprejema vsakovrstna popra-
vila ter jih točno in dobro izvršuje. — Vse puške so na c. kr. preskuševalnici in
od mene preskušene. — Slovenske ali nemške cenike na zahtevanje zastoj in
poštine prosto.

Spominjajte se
Ciril Metodove
družbe
v Ljubljani!

BROMOVSKÝ, SCHULZ & SOHR

strojniške tovarne, kotlarne, železoličnice in izdelovalnice
bakrenega blaga
v Kraljevem Gradcu in Adamovem.

Cestni parni valjarji, mestni vodovodi, električne osrednje postaje, mesnice, hla-
dilnice, železni mosti, strehe. Potrebščine za železnice in rudokope, oprema
sladkornic, pivovarjev, mlekaren, žitnic, parnih žag. Turbine, transmisije, parni
stroji in kotli, prevozne in nepremične lokomobile.
Blago iz litega železa, ploščevine, bakra i t. d. Motorji za nasesni plin sestave
Güldner.

Elektrotehnični zavod - FR. KŘIŽÍK, Praga-Karlín.

Izdelovanje dinamov in enosmernih ter izmeničnih motorjev.
Razsvetljevanje mest, gledališč, tovarn in zasebnih poslopij. Obločnica,
lestenci in električni aparati.
Prenos in razvod energije z enosmernimi in izmeničnimi toki. Elek-
trične naprave po tovarnah in rudnikih, električna vzdigala in žerjavi.
Električni tramvaji in železnice.

JUŽNOŠTAJERSKA HRANILNICA V CELJU, „Narodni dom“

za katero jamčijo okraji: Gornji grad, Sevnica, Šoštanj, Šmarje pri Jelšah in
Vransko za popolno varnost vlog in za njihovo po pravilih določeno obrestovanje do ne-
omejene visokosti, ima sedaj čez štiri milijone kron hranilnih vlog.
Hranilnica posluje s strankami vsak torek in petek dopoldne, za druga opravila pa je
urad odprt vsaki dan ob navadnih urah.
Hranilne vloge obrestuje po 4% in pripisuje obresti polletno h kapitalu, ter plačuje
rentni davek hranilnica sama in ga ne odtegne vlagateljem tako, da dobe isti
popolnoma nad 4% obresti.
Izposojuje pa od dne 1. prosenca 1905 na zemljiško varnost po 4%, odstotkov,
občinam in korporacijam navedenih petih okrajev pa po 4 1/2 odstotkov obresti.